

ส่วนที่ 2.2 การดำเนินงานด้านศูนย์เรียนรู้

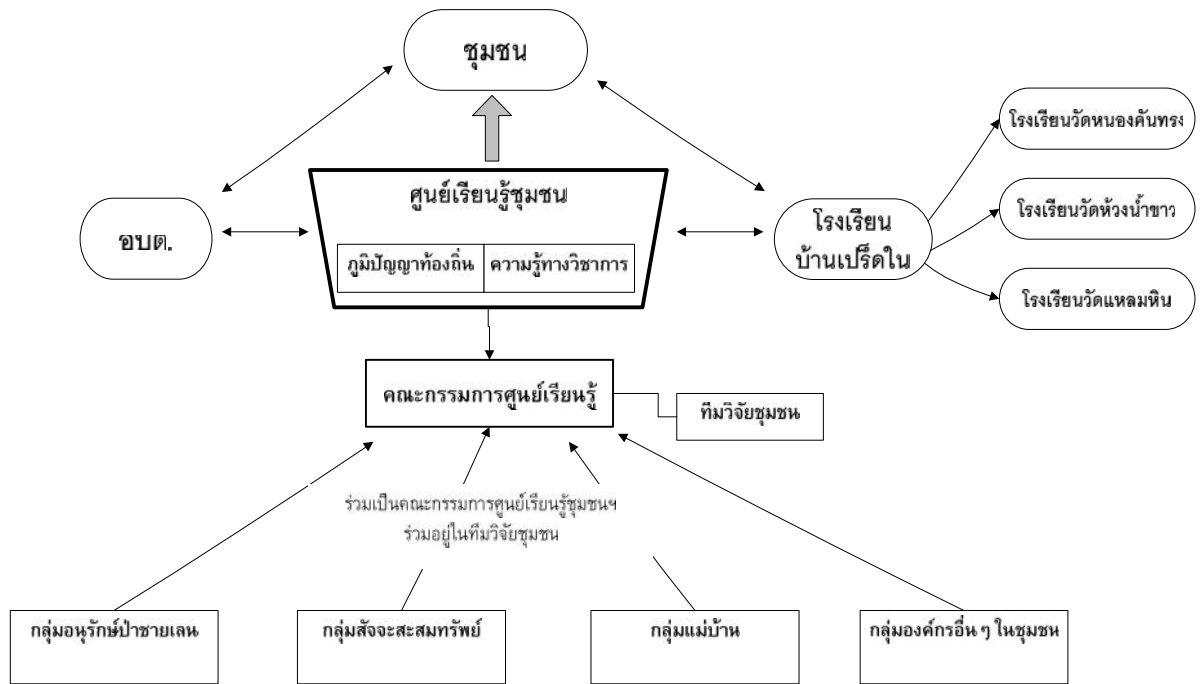
ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน องค์การต้นแบบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการบริหารจัดการศูนย์อย่างเป็นระบบเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่จะเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมต่างๆ ของประชากรในชุมชน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานภายใต้ศูนย์เรียนรู้ ตลอดจนวัตถุประสงค์ เป้าหมายการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมของชุมชน คือการเพิ่มขีดความสามารถ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนของการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน การสร้างองค์ความรู้และขยายเครือข่ายการทำงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน

การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ในช่วงระยะเวลา 2 ปีในโครงการ (พ.ศ. 2556 – 2558) มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 โครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้

การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ ที่ประกอบด้วยโครงสร้างคณะกรรมการบริหาร โดยชุมชน จากตัวแทนองค์กรหลักภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน ตลอดจนนักวิจัยชุมชนเข้าร่วมเป็นกรรมการของศูนย์เรียนรู้ ซึ่งจะได้จัดประชุมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนในทุกวันที่ 8 ของทุกเดือน โดยมีคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ชุมชน และสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมประชุม

นอกจากนี้ ศูนย์เรียนรู้ ยังมีการขยายภาคีเครือข่ายไปยังกลุ่มต่างๆ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำขาว โรงเรียนในตำบลห้วยน้ำขาวที่มีโรงเรียนบ้านเป็ดในเป็นแม่ข่าย ได้แก่ โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว โรงเรียนวัดหนองคันทร้ง รวมถึง ชุมชนหมู่ที่ 1 บ้านแหลมไผ่ หมู่ที่ 3 บ้านอ่าวกรูด หมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำขาว และหมู่ที่ 5 บ้านคันทา ด้วยเป้าหมายให้เกิดแนวทางการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านสุขภาวะของตำบล ให้เป็นไปทิศทางเดียวกัน และเสริมความเข้มแข็งของตำบลข้างเคียงให้มั่นคงก่อนที่จะขยายไปยังตำบลอื่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภาพที่ 2.2.1 โครงสร้างคณะกรรมการภาคีเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดไผ่

รายชื่อคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดไผ่

ประธาน	ผู้ใหญ่บ้าน นายมาโนช ผึ้งรัง
รองประธาน	1.น.ส.นพรัตน์ ศิลาลอย 2.นาย เกียรติสกุล ห้วยน้ำ
เลขานุการ	นายณรงค์ชัย ไต้ไฉ้ง
ผู้ช่วยเลขานุการ	นายวัชรพล เรศสุข
ฝ่ายการเงิน	นางสำเนา เป็ดแก้ว นางสายใจ กลั่นกล้า
ฝ่ายวิจัย	นายวัชรพล เรศสุข
ผู้ประสานงานฝ่ายพลังงาน	นายประสิทธิ์ อินทสุวรรณ นายมณฑล สติดี
ผู้ประสานงานฝ่ายกักตุน	นายณรงค์ชัย ไต้ไฉ้ง นายบุญรอด พันภัยพาล นายมานิตี พูลสวัสดิ์ นายบุญพิน ศิลาลอย

ผู้ประสานงานฝ่ายป่า	นายเกียรติสกุล หวังน้ำ นายประสิทธิ์ อินทสุวรรณ นายอำนาจ ชุมณี นายศุภกิจ หวังน้ำ
ฝ่ายอนุรักษ์ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม	นายเสริญ เสี่ยงเคราะห์ นายอำนาจ ชุมณี นายอัมพร แพทย์ศาสตร์
ฝ่ายสื่อ (เว็บไซต์) (หอกระจายข่าว)	นายวัชรพล เรศสุข นายณรงค์ชัย โตไธสง นายบุญพิน ศิลาลอย นายบุญยิ่ง สิงห์พันธ์
ฝ่ายสถานที่	นายวิรัช พิมพะอูล นายฉน คงพริ้ว นายณัฐภูมิ แจ่มแสง นายอำนาจ รังสะกินนิน
ฝ่ายกิจกรรมเยาวชน	นางสาวกนกวรรณ หวังน้ำ

2.2.2 การดำเนินงานด้านศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน ประกอบด้วยกิจกรรมการประชุม การอบรม การศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1) การประชุมด้านการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน วันที่ 21-22 ธันวาคม 2556

การประชุมวางแผนการทำงาน และชี้แจงบทบาทและภารกิจระหว่างนักวิจัยส่วนกลาง และนักวิจัยชุมชน และการบริหารจัดการของศูนย์เรียนรู้ ซึ่งจะไปในแนวทางที่ถ่ายโอนภารกิจจากนักวิจัยส่วนกลางไปสู่คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ และนักวิจัยชุมชนมากขึ้นตามแนวทางที่กำหนดไว้ในงานดำเนินงานของโครงการ โดยมีการประชุมเพื่อร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการศูนย์ ซึ่งมีผลรายงานดังข้อสรุป คือ

1.1) ระเบียบการบริหารจัดการเงินของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน ศูนย์เรียนรู้ได้จัดให้มีระเบียบการบริหารจัดการการเงินอย่างเป็นรูปธรรม และการจัดทำบัญชีสรุปการเงินติดบอร์ดเผยแพร่ในบริเวณศูนย์เรียนรู้ฯ เพื่อให้คณะกรรมการศูนย์และสมาชิกในชุมชนสามารถตรวจสอบได้ โดยมีที่มาด้านรายรับและรายจ่าย ดังนี้

- รายรับ มาจาก ค่าตอบแทนนักวิจัยชุมชน จากโครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน(ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจาก สสส.) รายได้จากการศึกษาดูงาน และเงินสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากกรมพัฒนาชุมชน

- รายจ่าย มาจาก ค่าตอบแทนคนทำงาน นักวิจัยชุมชน ค่าน้ำค่าไฟ ค่าซ่อมแซมวัสดุ เป็นต้น

1.2) การหารายได้ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ หลังจากโครงการสนับสนุนต่างๆ ได้หมดลง คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ มีแนวคิดเพิ่มเติมและหารายได้ ดังนี้

- การฝากเงินรายได้ของศูนย์ในกลุ่มสหกรณ์สัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อรับดอกเบี้ย
- การผลิตของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายให้กับผู้สนใจที่มาศึกษาดูงาน อาทิ โปสเตอร์ภาพวาดฝีมือเยาวชน และคนในชุมชน การผลิตเสื้อ ผลิตภัณฑ์จากปายายเลนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของบ้านเปร็ดใน

1.3) การคัดเลือกผู้มาศึกษาดูงาน ที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องการดูงานที่ศูนย์เรียนรู้ได้พบ คือ ปัญหาที่ผู้มาดูงานเลือกบ้านเปร็ดในเป็นเพียงทางผ่านของการดูงาน โดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการมาดูงาน ตลอดจนบางครั้งการมาดูงานได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ภายในชุมชน เพื่อลดปัญหาดังกล่าว ศูนย์เรียนรู้จะทำการคัดเลือกผู้มาศึกษาดูงาน โดยมีข้อพิจารณา คือ

- การสมัครเข้าดูงานผ่านตัวแทนศูนย์เรียนรู้ ซึ่งได้มีการระบุให้ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการศูนย์ฯ ทำหน้าที่คัดเลือก โดยสอบถามวัตถุประสงค์ของการดูงาน
- จัดทำโปรแกรมการดูงานแบบต่างๆ เพื่อประโยชน์กับผู้มาดูงานให้ทราบถึงลักษณะของกิจกรรมที่ต้องการมาดูงาน เช่น ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลงานวิจัยด้านพลังงาน ปายายเลน การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง โดยจะมีการขยายพื้นที่ศึกษาดูงานและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ในหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลห้วยน้ำขาว (หมู่ 1, 3, 4 และ 5)

2) กิจกรรมการศึกษา อบรม ให้ความรู้

2.1) กิจกรรมการเรียนรู้ตามภารกิจงานด้านทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการจัดกลุ่มการศึกษาตามสภาพปัญหา ความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล เช่น กิจกรรมอบรมนักวิจัยชุมชน ในบริบทด้านพลังงานหมุนเวียน การอนุรักษ์ทรัพยากรปายายเลน การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง (รายละเอียดได้นำเสนอไว้ในส่วนที่ 2.3 2.4 และ 2.5 ตามลำดับ)

2.2) กิจกรรมอบรมภารกิจด้านภูมิปัญญา โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้านให้คงอยู่กับชุมชนและปลูกฝังให้เยาวชนหันกลับมาเรียนรู้และเข้าใจภูมิปัญญา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้ดำเนินการขึ้นโดยร่วมกับโรงเรียนบ้านเปร็ดใน โดยจัดอบรมการทำชาสมุนไพรจากใบขลุ่ยภายใต้ ตราสินค้า ชาน้ำทิพย์ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างโครงการ โรงเรียนบ้านเปร็ดใน และภาคีเครือข่าย คือ อบต. ห้วยน้ำขาว

-กิจกรรมการทำชาสมุนไพรจากใบขลุ่ย วัตถุประสงค์ เพื่อสานต่อภูมิปัญญาพื้นบ้าน และส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียน และชาวบ้านผู้สนใจ ตลอดจนพัฒนาเป็นสินค้าของชุมชน

-ที่มาของนำต้นขลุ่ยมาเป็นชาสมุนไพร

ขลุ่มีชื่อสามัญ Indian marsh fleabane ชื่อทางวิทยาศาสตร์ *Pluchea indica* มีชื่อท้องถิ่นว่า ชี้อ่าน (แม่ฮ่องสอน) หนวดจิ้ง (อุดรธานี) ขลุ่ (ภาคกลาง) เพี้ยฟาน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) คลู (ภาคใต้) ลักษณะของต้นขลุ่เป็นพรรณไม้พุ่มขนาดเล็ก ขึ้นเป็นกอๆ แตกกิ่งก้านมากมาย ลำต้นมีความสูงประมาณ 0.5-2 เมตร ลำต้นกลม เปลือกต้นเรียบเป็นสีน้ำตาลแดงหรือเขียว ที่ลำต้นและกิ่งก้านมีขนละเอียดขึ้นปกคลุม ชอบดินเค็มมีน้ำขังตามหนองน้ำชอบขึ้นตามที่ลุ่มชื้นแฉะ ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการใช้เมล็ด และวิธีปักชำ ขึ้นง่ายและไม่ต้องการดูแลรักษาแต่อย่างใด เป็นพืชล้มลุกขึ้นตามหัวไร่ ปลายนา และนิยมนำยอดอ่อนและใบอ่อนมาจิ้มน้ำพริกเป็นอาหารจานโปรดของผู้ที่ชื่นชอบรับประทานผักน้ำพริก

สรรพคุณของใบขลุ่ (ใบสด เปลือกใบ เมล็ด) ใช้เป็นยาอายุวัฒนะ (ใบสดและราก) ใช้เป็นยาแก้กษัย (ใบและราก) ช่วยรักษาไข้แก้แผลอักเสบ โรคบิด ช่วยขับเหงื่อ (ดอก) ช่วยแก้หืด (ทั้งต้น) แก้โรคเบาหวาน รักษาเลือดลม ขับปัสสาวะ รักษาโรคผิวหนังโรคที่ต่อมน้ำเหลือง (เปลือกต้น) แก้โพรงจมูกอักเสบหรือไซนัส

ขั้นตอนการทำใบชาขลุ่

1. เก็บใบขลุ่ บริเวณป่าชายเลน และริมทางเดิน
2. เด็ดใบ และนำใบขลุ่มาล้าง และตากให้แห้ง
3. นำใบแห้งมาบดด้วยเครื่องปั่น
4. นำตะแกรงมาร่อนให้ได้เป็นผงขนาดเล็ก
5. ตัดใส่ถุงชา ปิดซองถุง

วิธีดื่ม ชงกับน้ำร้อน

ภาพที่ 2.2.2 การทำชาสมุนไพรจากใบขลุ่

3) กิจกรรมพัฒนาและสร้างรายได้ของศูนย์เรียนรู้

3.1) การจัดทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ในด้านการทำของที่ระลึก จากผลิตภัณฑ์เสื้อ และกระเป๋าผ้า โดยเป็นการฝึกทักษะให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน นักวิจัยชุมชน นักเรียน ได้เรียนรู้วิธีวาดภาพระบายสี การฝึกเพ้นต์สีลงในวัสดุผ้า กระดาษ ซึ่งผลงานการอบรมได้มีการนำมาจัดแสดงเพื่อคัดเลือกผลงานสำหรับใช้เป็นแบบในการทำผลิตภัณฑ์ โดยในเบื้องต้นผลการหารือของคณะกรรมการศูนย์ที่จะทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับจำหน่ายให้กับผู้มาเยี่ยมชมดูงาน ได้แก่ การจัดทำแบบสกรีนเสื้อเพื่อผลิตเป็นเสื้อจำหน่าย และการทำโปสการ์ดจากงานฝีมือเย็บเยวชนบ้านเปร็ดโน

ภาพที่ 2.2.3 กิจกรรมการอบรม

ภาพที่ 2.2.4 ตัวอย่างผลงาน

3.2) กิจกรรมปรับปรุงและพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปร็ดโน วันที่ 20-21 มิถุนายน 2558 เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อตรวจทานการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปร็ดโน และร่วมสร้างภูมิทัศน์ของศูนย์เรียนรู้ให้น่าอยู่เหมาะกับการรองรับผู้มาศึกษาดูงานโดยกิจกรรมในครั้งนี้ มีทั้งเยวชน ผู้นำชุมชน สมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรม

ภาพที่ 2.2.5 การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านปรดิโน

4) กิจกรรมการพัฒนาเยาวชน

กิจกรรมการพัฒนาเยาวชน ได้ริเริ่มมาตั้งแต่ปี 2554 ถึงปี 2559 โดยเกิดจากการที่คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านปรดิโน และนักวิจัยของโครงการ เล็งเห็นถึงความสำคัญของเยาวชนที่จะมาเป็นผู้สานต่อกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ของชุมชน ดังนั้นจึงจัดมีกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานโดยร่วมกับโรงเรียนบ้านปรดิโนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้การดำเนินงานภายใต้โครงการ ได้หารือให้มีวิทยากรเข้าไปสำรวจลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านปรดิโนเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนและจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเยาวชนจากนั้นได้มีการจัดทำกิจกรรมพัฒนาศักยภาพด้านเยาวชน โดยผลงานที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างปี 2557-2559 มีรายละเอียดในรายการกิจกรรม ดังนี้

4.1) การจัดกิจกรรมเยาวชนบ้านปรดิโน ต.ห้วยน้ำขาว จ.ตราด วันที่ 20 - 21 มิถุนายน 2557
ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านปรดิโน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มตัวแทนผู้นำเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดค่ายเยาวชนรักษาสีงแวดล้อม (ลูกไม้ป่าเลนครั้งที่ 3 กำหนดจัดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม 2557)
2. เพื่อสำรวจ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรมกลุ่มผู้นำเยาวชน เพื่อการออกแบบกิจกรรมการทำงานด้านเยาวชน อันจะช่วยกระตุ้นให้เยาวชนเกิดพัฒนาการตอบสนองในกิจกรรมต่างๆ สำหรับเป็นมัคคุเทศก์น้อยของชุมชน
3. ให้กลุ่มเยาวชนได้ทดลอง ปฏิบัติงานเรียนรู้แบบกลุ่ม “ช่วยกันเรียน...ช่วยกันแก้ปัญหา” เพราะเป็นแนวทางของการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักๆ ของ ค่ายลูกไม้ป่าเลนครั้งที่ 3

กลุ่มเป้าหมาย ตัวแทนเยาวชนจากโรงเรียนบ้านปรดิโน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-ปีที่ 6 จำนวน 21 คน โดยเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

แนวคิดกิจกรรมหลักคือ “การเป็นเด็กดี” เนื่องด้วยเป้าประสงค์ ที่อยากให้กระตุ้นความคิดของเยาวชนว่า “ตนเองสามารถเป็นเด็กดีได้ ด้วยการปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง”

กิจกรรมมีดังนี้

1. ระดมความคิด “กลุ่มของเราเป็นเด็กดี เพราะปฏิบัติตัวอย่างไร ?
2. กิจกรรมกลุ่มรวมใจ “ให้เตาะลูกโป่งไม่ให้ตก”
3. กิจกรรมการทำงานเป็นทีม และฝ่าฟันความยากลำบากร่วมกัน “เรียงกระดาษให้เหมือนเดิม”
4. กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน “เด็กดี ทำได้ทุกที่ ทุกเวลา”
5. กิจกรรมศิลปะ “สัญลักษณ์ค่ายลูกไม้ป่าเลน ครั้งที่ 3 ในความคิดของกลุ่มฉัน”

4.2) การจัดค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม

ทางโครงการศูนย์เรียนรู้ชุมชน และโรงเรียนบ้านเป็ดโน ได้ร่วมได้จัดขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2555 (โครงการระยะแรก) จนกระทั่งถึงปี 2558 รวมระยะเวลา 4 ปี โดยตั้งเป้าหมายเพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับยุวชนภายในท้องถิ่นของตำบลห้วยน้ำขาวและตำบลใกล้เคียงให้บังเกิดความตระหนักและร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างศักยภาพของตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายในค่าย ซึ่งได้มีบุคลากรภายในการสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นภารกิจของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดโน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้วิทยากรชาวบ้านร่วมกับวิทยากรจากภายนอก ร่วมกันถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับยุวชน โดยมีการจัดกิจกรรมในระหว่างการเดินทางโครงการ จำนวน 2 ครั้งได้แก่

- 1) การจัดค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม วันที่ 15-17 ตุลาคม 2557

ค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาเข้าสู่ปีที่สาม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมคือ

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของยุวชนในตำบลห้วยน้ำขาวให้เติบโตเป็นพลังสำคัญในการสืบสานกิจกรรมงานด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดโน
2. เพื่อสืบสานกิจกรรมค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม(ลูกไม้ป่าเลน)
3. เพื่อพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำ การสื่อสาร การกล้าแสดงออก สำหรับเป็นมัคคุเทศก์น้อย
4. เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นให้ยุวชนเกิดจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในการร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน
5. เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดโน

การดำเนินกิจกรรมค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อมครั้งที่ 3 ในครั้งนี้ มีจำนวนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจากโรงเรียนบ้านเป็ดโน โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว และโรงเรียนบ้านหนองคันทร้ง (ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนเดิมที่เคยจัด) เนื่องด้วยบทเรียนการจัดค่ายที่ผ่านมา การที่จะมุ่งสร้างยุวชน ไม่ควรเน้นจำนวนของยุวชนที่ร่วมเข้าค่ายให้มากเกินไป แต่ควรเน้นด้านคุณภาพที่ผู้จัดกิจกรรมสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการให้กับยุวชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้ยุวชนที่เข้าค่ายเกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่ได้จากกิจกรรมค่ายอย่างครบถ้วน

ด้านเนื้อหาในค่ายยุวชนครั้งนี้ ได้บรรจุสาระความรู้ด้านพลังงานชุมชน ป่าชายเลน และการแก้ไข ปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง ที่ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังเช่นค่ายยุวชนครั้งที่ผ่านมา โดย อาศัยวิทยากรที่เป็นนักวิจัยชุมชน ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้านด้านสมุนไพร อาหารพื้นเมือง มาร่วมกันให้ ความรู้ นอกจากนี้ได้มีการให้ความสำคัญกับบทบาทของทีมพี่เลี้ยง ที่ทางโครงการมองว่าจะมีส่วนสำคัญ และช่วยผลักดันทักษะของยุวชนเนื่องจากต้องอยู่กับยุวชนตลอดเวลา โดยได้จัดการอบรมทีมพี่เลี้ยง ซึ่งมา จากอาสาสมัครโรงเรียนตราดสรรเสริญวิทยาคม โดยนำเสนอทักษะ ทักษะคติในการทำงานกับยุวชน การ สร้างเสริมการทำงานเป็นทีม เพิ่มความสนุกสนาน การกระตุ้นให้เยาวชนในค่ายคิด และเรียนรู้มากขึ้น โดยอาศัยการสื่อสาร 2 ทาง (two-way communication) การสรุปและถอดบทเรียน การเรียนรู้ในแต่ละ วันเพื่อให้เกิดการตกผลึกในองค์ความรู้ นอกจากนี้ ยังได้ปลูกฝังระเบียบวินัย ฝึกการอยู่ร่วมกับสังคมที่ต้อง มีการเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละ การมีระเบียบวินัย เมื่อมาอยู่ร่วมกับคนส่วนมาก

ผลของการจัดกิจกรรมค่ายในครั้งนี้ พบว่า ยุวชน 56 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรม มีปฏิสัมพันธ์เข้าร่วม กิจกรรมค่ายด้วยกิจกรรมกลุ่มพิชิตชัย การทำความรู้จัก และสร้างความสัมพันธ์อันดีด้วยการลงมือ ปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเยาวชนสามารถลงมือปฏิบัติได้จริง ความกล้าแสดงออกด้วยความมั่นใจ ที่มี มารยาท การคิดรวบรวม วิเคราะห์ เรียงลำดับความสำคัญ ทักษะการเข้าสังคม การคิดพิจารณาด้วย ความเร็วที่รอบคอบ และอื่นๆซึ่งเกิดจากกระบวนการกลุ่ม ในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม พบว่ายุวชนมี ระเบียบวินัยปฏิบัติตามระเบียบค่าย มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน โดยสังเกตจากการช่วยเหลือกัน การดูแลรักษา ความสะอาดของห้องพัก ห้องน้ำ ภายในค่าย สำหรับด้านทัศนคติพบว่ายุวชนส่วนมากอยากร่วมกิจกรรม ค่ายอีก ทั้งนี้ความรู้ที่ได้จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ทางโครงการ ได้กำหนดให้มีการคัดเลือก ตัวแทนยุวชนเพื่อที่จะมาทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์น้อย โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของยุวชนโรงเรียน บ้านเป็ดรีดโน ซึ่งต่อมามีการคัดเลือกมาจำนวน 10 คน เพื่อนำมาพัฒนาปลูกฝังทักษะด้านมัคคุเทศก์น้อย ให้กับยุวชน สำหรับเป็นกำลังสำคัญในการทำงานของศูนย์เรียนรู้

ภาพที่ 2.2.6 กิจกรรมค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อมครั้งที่ 3

2) การจัดค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม วันที่ 23-25 ตุลาคม 2558 ณ โรงเรียนบ้านเป็ดใน จ.ตราด
วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการสอบทานความรู้จากกิจกรรมศูนย์เรียนรู้ที่ได้ถ่ายทอดให้กับเยาวชนโดยใช้การสื่อสารสองทาง อาทิ การแสดงละคร การตอบปัญหา
2. เพื่อถ่ายภาพภารกิจงานด้านค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อมให้กับศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน
กิจกรรมค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 4 มีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 111 คน ได้แก่ คณะนักวิจัย ปลัดอบต.ห้วยน้ำขาว คณะวิทยากร ชาวชุมชนห้วยน้ำขาว และพี่เลี้ยงจากโรงเรียนตราด
สรรเสริญ จำนวน 63 คน และจำนวนยุวชนเข้าค่ายจำนวน 48 คน จากโรงเรียนบ้านเป็ดใน โรงเรียนวัด
ห้วยน้ำขาว และโรงเรียนบ้านหนองคันทร

ค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดเป้าหมายเบื้องต้น คือ การสร้างความพร้อมของชุมชนใน
การจัดกิจกรรมค่ายยุวชนครั้งต่อไป จึงได้มีการกำหนดบทบาทภารกิจการทำงานให้กับชุมชน ทั้งด้านการ
บริหารจัดการ การอบรมให้ความรู้กับยุวชน โดยทำหน้าที่เป็นวิทยากรประจำชุดความรู้ด้านพลังงาน การ
แก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง ป่าชายเลน ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งได้สร้างภาคีเครือข่ายร่วมกับ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนตราดสรรเสริญที่เข้าร่วมเป็นพี่เลี้ยงในค่ายให้มีบทบาทร่วมจัด
กิจกรรมมากกว่าปีที่ผ่านมา

สำหรับเนื้อหาการอบรม ได้มีการกำหนดหลักสูตรเป็นชุดตรวจทานความรู้ โดยการตั้งโจทย์ให้
ยุวชนได้แสดงความสามารถ ทั้งการตอบคำถาม การแสดงออกทางด้านสติปัญญา และกิจกรรมส่งเสริม
การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีวินัย

ผลการดำเนินกิจกรรม

ยุวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม สามารถแสดงออกและกล้าตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ใน
กิจกรรมต่างๆ ผลการตรวจทานความรู้โดยการตั้งโจทย์ ให้ยุวชนได้แสดงออก พบว่า ยุวชนสามารถ
แสดงออกด้วยความมั่นใจ ทั้งกิจกรรมการตอบคำถาม การแสดงรอบกองไฟ รวมทั้งการแสดงออกด้าน
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในประเด็นที่เกี่ยวกับการรักษาสีสิ่งแวดล้อม กลุ่มยุวชน ได้นำความรู้จากเนื้อหาการ
อบรมมาประยุกต์ ซึ่งถือได้ว่าความรู้ที่ได้นั้นสามารถปรับมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

การสืบสานงานการจัดค่ายยุวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม พบว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดในมีการ
บริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ทั้งด้านวิทยากร องค์ความรู้ที่ถ่ายทอด การจัดสถานที่สำหรับทำกิจกรรม
ประเภทต่างๆ รวมทั้งศูนย์เรียนรู้ฯ มีแนวคิดและยืนยันกับทางโครงการว่าจะจัดให้มีค่ายยุวชนรักษาสี
สิ่งแวดล้อมต่อไป

4.3) การจัดอบรมมัคคุเทศก์น้อย

เป็นกิจกรรมที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดในร่วมกับโรงเรียนบ้านเป็ดใน ร้องขอให้มีการจัด
กิจกรรมอบรมมัคคุเทศก์น้อย เพื่อช่วยสืบสานงานด้านมัคคุเทศก์ในกรณีที่มีผู้มาเยี่ยมชมฐานของศูนย์
เรียนรู้ ทั้งนี้แต่เดิมบ้านเป็ดในเคยมีมัคคุเทศก์น้อยที่คอยทำหน้าที่ให้ข้อมูลกับผู้มาเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ แต่
ได้ขาดหายไปเนื่องจากขาดการสานต่อ มัคคุเทศก์น้อยเดิมเติบโตไปศึกษาต่อ

กระบวนการและเทคนิคการอบรมมัคคุเทศก์น้อย

1) จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครมัคคุเทศก์น้อย โดยทำการอบรมโดยใช้กระบวนการละลายพฤติกรรมให้กับเยาวชน และเสริมสร้างความมั่นใจให้เยาวชน ด้วยวิธีหัดพูดในที่สาธารณะ การพัฒนาบุคลิกภาพ และทำความรู้จักข้อมูลพื้นที่ ประวัติสถานที่ป่าชายเลนของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปร็ดโน โดยแบ่งหัวข้อให้เยาวชนกลับไปหาข้อมูล และนำมาพูดหน้าชั้นเรียน

2) นำเยาวชน ไปศึกษาในสถานที่จริงโดยจำลองเหตุการณ์เมื่อมีผู้มาเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ โดยวิทยากรจะทำหน้าที่สังเกตอธิบายจุดเด่น และจุดด้อยของมัคคุเทศก์น้อยแต่ละคน เพื่อให้กลับไปพัฒนาปรับปรุง

3) การติดตามผล ซึ่งมีเป้าประสงค์เพื่อการตรวจสอบเนื้อหาที่มัคคุเทศก์น้อยต้องจำได้ คุณลักษณะการพูดโต้ตอบต่อคำถามในรูปแบบต่างๆ ปฏิกริยา เมื่อถูกท้าทายด้วยคำถาม การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และเมื่อตรวจสอบสถานะของมัคคุเทศก์น้อยแล้ว จึงต้องคิดถึงวิธีการดำเนินการปรับฝึก มัคคุเทศก์น้อยในโอกาสต่อไปด้วย

ข้อความรู้ที่ให้ (เทคนิคการเป็นมัคคุเทศก์น้อย)

- 1) มัคคุเทศก์ ต้องอยู่นานหน้าคณะทัวร์ เพื่อแนะนำสถานที่ เกร็ดความรู้ เพื่อลดคำถามของนักท่องเที่ยวได้ด้วย
- 2) มัคคุเทศก์ต้องเก็บความรู้สึกไม่พอใจ และยิ้มเสมอ อย่าหงุดหงิดไปตามอารมณ์นักท่องเที่ยว
- 3) ใช้ความตลกเข้าใจ จะช่วยให้สถานการณ์ต่างๆของคณะท่องเที่ยวดีขึ้น
- 4) ถ้าไม่สามารถรับมือคณะท่องเที่ยวได้ ให้ขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่
- 5) ต้องระมัดระวังตัวเองเสมอ เพราะนักท่องเที่ยวก็ถือว่าเป็นคนนอก ต้องระมัดระวังการถูกล่วงละเมิดร่างกายเสมอ สามารถป้องกันตัวได้เต็มที่ ขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่
- 6) เล่าเรื่องของชุมชนเราให้นักท่องเที่ยวฟังได้ทุกอย่าง ดังนั้นมัคคุเทศก์น้อยจำเป็นต้องรู้ทุกเรื่องในชุมชน และเล่าได้อย่างเป็นธรรมชาติ
- 7) การเล่าเรื่องของมัคคุเทศก์น้อย นอกจากต้องแม่นยำในเนื้อเรื่องแล้ว ต้องอธิบายให้ชัดเจน เพราะนักท่องเที่ยวจะไม่รู้รายละเอียดเท่ามัคคุเทศก์น้อย ดังนั้น มัคคุเทศก์น้อยต้องอธิบายให้ชัดเจน และเรียบเรียงเนื้อเรื่องให้เข้าใจง่ายด้วย

การฝึกฝน

ฝึกฝนโดยการใช้วิธีตอบคำถามของวิทยากร ซึ่งคำถามจะอ้างอิงจากสถานการณ์จริงของนักท่องเที่ยว ตรวจสอบการตอบคำถามในหลายๆวิธีที่วิทยากรตั้งขึ้น เช่น คำถามง่ายๆแต่ต้องอธิบายยาวๆ

- 1) ความคล่องแคล่ว เป็นธรรมชาติของตนเองหรือไม่
- 2) ความแม่นยำของข้อมูลในการเล่าให้นักท่องเที่ยว
- 3) วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
- 4) การวางท่าทาง

- 5) สมาชิกในการเล่า การควบคุมสถานการณ์
- 6) การตอบคำถามที่ชัดเจน เข้าใจง่าย
- 7) ความตระหนักถึง ของดีในชุมชนที่ต้องเล่า หรือต้องจำเอาไว้

ภาพที่ 2.2.7 กิจกรรมการจัดอบรมมัคคุเทศก์น้อย

4.4) เยี่ยมชมกิจกรรม ด.เด็กเอ็ดดี บ้านเขายายเที่ยง จ.นครราชสีมา วันที่ 14-15 กุมภาพันธ์ 2558

กิจกรรมเยี่ยมชมการดำเนินงานของกลุ่ม ด.เด็กเอ็ดดี ได้จัดขึ้น เพื่อต้องการสร้างสายสัมพันธ์และเครือข่ายระหว่างกลุ่มเยาวชนลูกไม้ป่าเลน ที่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์น้อย และเพื่อเปิดโลกทัศน์ให้กับกลุ่มมัคคุเทศก์น้อยบ้านเปร็ดโน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

กลุ่ม ด.เด็กเอ็ดดี บ้านเขายายเที่ยง เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มเยาวชนที่มีอุดมการณ์เพื่อรักษาพื้นที่ป่าในท้องถิ่น โดยได้มีการจัดสร้างกลุ่มอนุรักษ์ป่าในพื้นที่อนุรักษ์ ผ่านกระบวนการกลุ่มที่มีการสืบทอดกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้ไม่ถูกบุกรุก และช่วยให้เด็กและเยาวชนบ้านเขายายเที่ยงได้รู้จักใช้ และรักษาทรัพยากรป่าให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหารตามวิถีพอเพียง โดย กลุ่ม ด.เด็กเอ็ดดี มีหลากหลายกิจกรรม อาทิ กิจกรรม บ้าน ก.ไก่ ตาโต ซึ่งจะมีพื้นที่เล็กๆสำหรับเลี้ยงไก่ ตามสภาพที่ไม่แออัด และเมื่อไก่ออกไข่ เด็กจะนำไข่เหล่านั้นมาปรุงอาหารร่วมกัน และกิจกรรมการเก็บขยะ ขวดพลาสติก แก้ว มาขายโดยตีราคาเป็นไข่ โดยขยะที่ได้จะนำไปขายและมาซื้ออาหารสำหรับเลี้ยงไก่ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเสียงตามสาย รายการ ด.เด็กเอ็ดดี และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้รับการปลูกฝังภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้าน

การจัดกิจกรรมได้มีการนำตัวแทนเยาวชน ที่เป็นมัคคุเทศก์น้อยจำนวน 10 คนโดยการดูแลของ นายชวณ แสงจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเปร็ดโน และนายมานิช ผึ้งรัง ประธานศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปร็ดโน ซึ่งตลอดระยะเวลา ได้มีการประสานระหว่างคณะทำงานของศูนย์เรียนรู้และกลุ่ม ด.เด็กเอ็ดดี เพื่อจะได้วางแผนกิจกรรมการทำงาน โดยผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มเยาวชนบ้านเปร็ดโน และ กลุ่ม

ด.เด็กเอ็ดดี สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ได้วางไว้ได้อย่างราบรื่น มีความสามัคคีพร้อมเพรียงในการทำงาน โดยกิจกรรมที่ได้มีการจัดทำขึ้นนั้น มีดังนี้

1.การละลายพฤติกรรม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสเปิดใจ ทำลายกำแพงกันความสุขของการอยู่ร่วมกัน แสดงความเป็นตัวเอง แสดงตัวตน ทำความรู้จักและเปิดเผยตัวเองออกมาให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รู้จักกันมากขึ้น ด้วยการเล่นเกมสัจกลุ่ม การจำชื่อเพื่อน การร้องเพลง โดยผลการสังเกตพฤติกรรมพบว่ากลุ่มเยาวชน สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดีตามเป้าหมายที่วางไว้

2.การศึกษาสภาพพื้นที่ป่าเขายายเที่ยง และเรียนรู้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่ง เยาวชน ด.เด็กเอ็ดดี ได้ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์นำเสนอกิจกรรม อาทิ ขั้นตอนการปลูกต้นไม้ การแนะนำสภาพพื้นที่ป่า ไม้พันธุ์เด่นของป่า และร่วมสนุกไปกับกิจกรรมยิงหนังสติ๊กปลูกลูกมะค่าโมงบริเวณหน้าผาเขายายเที่ยง

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมมัคคุเทศก์น้อยระหว่างกลุ่ม โดยให้เด็กออกมานำเสนอเล่าเรื่องของดีของบ้านเปร็ดใน และเขายายเที่ยง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและสายสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

4. การสรุปเรื่อง เป็นกิจกรรมการรวบรวมผลโดยไม่ให้เด็กเกิดความเครียด ที่ใช้วิธีให้เด็กทำสรุปโดยวาดภาพระบายสี และอธิบายความสำคัญของภาพวาด โดยกำหนดหัวข้อสิ่งที่อยากให้มีในบ้านของตน โดยนำเรื่องราวความรู้ที่ได้ของชุมชนตรงข้ามมาวาดในภาพชุมชนของตน ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยสร้างเสริมจินตนาการของเด็กได้อีกวิธีหนึ่ง

ภาพที่ 2.2.8 กิจกรรมเยี่ยมชมเยาวชน ด.เด็กเอ็ดดี บ้านเขายายเที่ยง จ.นครราชสีมา

5) กิจกรรมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลทางวิชาการในรูปแบบสื่อประเภทต่างๆ

5.1) การจัดทำจดหมายข่าว

การจัดทำจดหมายข่าวในช่วง 2 ปีของการดำเนินโครงการ ทางศูนย์เรียนรู้ฯ ได้มีบทบาทรับผิดชอบมากขึ้นซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการที่ต้องการให้ศูนย์สามารถดูแลจัดการเรื่องสื่อ โดยนักวิจัยเป็นที่ปรึกษา ทั้งนี้การทำจดหมายข่าว ได้มอบภารกิจนี้ให้ นายชวณ แสงจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเปร็ดในทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการของจดหมายข่าว กำหนดการจัดทำจดหมายข่าวศูนย์เรียนรู้ยังคงยึดแนวปฏิบัติเดิม คือ กำหนดออกจดหมายข่าวทุก 3 เดือน โดยมีบทความด้านพลังงาน การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง ความรู้ด้านป่าชายเลน ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ ร่วมกับมุม

เยาวชนเพื่อให้ความรู้ โดยบทความเหล่านี้มาจากทั้งนักวิจัย นักวิจัยชุมชน และสาระดี ๆ จากภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล

ผลการดำเนินงาน มีการจัดทำจดหมายข่าวศูนย์เรียนรู้บ้านเปร็ดใน จำนวนทั้งสิ้น 9 ฉบับ ได้ใช้เผยแพร่ให้กับผู้มาศึกษาดูงาน องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำขาว โรงเรียนบ้านเปร็ดใน โรงเรียนห้วยน้ำขาว ชุมชนตำบลห้วยน้ำขาว

ภาพที่ 2.2.9 จดหมายข่าวศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปร็ดใน

5.2) การจัดทำเว็บไซต์ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปร็ดใน www.prednai.org

การดูแลบริหารจัดการเว็บไซต์ มีการบริหารจัดการโดย นักวิจัยชุมชน ที่รับผิดชอบดูแลและนำสื่อข้อมูลอัปเดตในเว็บไซต์ สำหรับเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสารกับสาธารณะ เกี่ยวกับเรื่องราวของศูนย์เรียนรู้ องค์ความรู้ การเยี่ยมชมศึกษาดูงาน รวมทั้งเป็นฐานข้อมูลสำหรับผลการศึกษาทั้งในด้านป่าชายเลน ด้านการกักตุนขยะฝัง และด้านพลังงาน

ภาพที่ 2.2.10 เว็บไซต์ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปร็ดใน www.prednai.org

5.3) การจัดทำสื่อโมเดลสามมิติ จำลองสภาพภูมิประเทศ 3 มิติ ขนาด 1.5 x 2.0 เมตร ซึ่งศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดในจะได้นำมาใช้ประกอบการบรรยายให้กับผู้มาศึกษาดูงาน โดยได้ตั้งแสดงในศูนย์เรียนรู้ฯ ที่นำเสนอสภาพภูมิประเทศ อาณาเขตโดยรอบของบ้านเป็ดในที่แสดงให้เห็นถึงป่าชายเลน การตั้งถิ่นฐาน และสภาพโดยรอบของชุมชน เพื่อประโยชน์การสื่อสารให้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชม และศึกษาป่าชายเลนได้เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ของบ้านเป็ดใน ประกอบพร้อมกับข้อมูลทางชีววิทยาให้เข้าใจ

ภาพที่ 2.2.11 โมเดลจำลองภูมิประเทศของชุมชนบ้านเป็ดใน

5.4) การจัดทำสื่อเผยแพร่ ในรูปแบบพับ ไรอ็อพ โปสเตอร์ในองค์ความรู้ด้านการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง ด้านพลังงานหมุนเวียน ด้านป่าชายเลน

ภาพที่ 2.2.12 โมเดลจำลองภูมิประเทศของชุมชนบ้านเป็ดใน

6) ด้านการศึกษาดูงาน

โครงการได้จัดให้มีการศึกษาดูงานในชุดความรู้ด้านพลังงานหมุนเวียน และป่ายายเลน (รายละเอียดอยู่ในส่วนที่ 2.4)

6.1) การติดตามผลการดำเนินงานด้านศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน

การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน มีกลยุทธ์ในการดำเนินการ คือ การจัดประชุม การจัดอบรม ศึกษาดูงาน และสร้างภาคีเครือข่ายความรู้จากองค์กรภายนอก ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาควิชาการ และการแสวงหาแหล่งทุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งทางโครงการพบว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดในสามารถดำเนินการกิจของศูนย์ได้ในทุกด้านตามแผนงานที่กำหนดไว้ส่งผลให้มีการจัดการศูนย์อย่างเป็นระบบ มีแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงาน การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง การอนุรักษ์ป่าชายเลน มีสื่อนำเสนอความรู้ ทั้งเอกสาร วิทยุทัศน์ โมเดลสามมิติ

ผลการดำเนินงานด้านศูนย์เรียนรู้

- 1) ด้านอาคารและสถานที่ ศูนย์เรียนรู้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของบริเวณศูนย์เรียนรู้ ทั้งบริเวณด้านนอก และด้านในศูนย์เรียนรู้ โดยจัดทำป้ายแสดงชื่อศูนย์เรียนรู้ และปรับปรุงอาคารมีการกันห้องเป็นสัดส่วน ได้แก่ ห้องจัดแสดงกระดุกวฬ โดยในอนาคตศูนย์เรียนรู้ชุมชนมีการวางแผนที่จะจัดเป็นห้องจำหน่ายของที่ระลึก ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องประชุม
- 2) บุคลากร แม้ว่าศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน จะมีการจัดตั้งกรรมการประจำศูนย์เรียนรู้ แต่การทำงานที่ผ่านมา จะมีผู้ที่ทำหน้าที่ประจำศูนย์เรียนรู้ มีเพียง 2 คน คือ ผู้ใหญ่มาโนช ผึ้งรัง ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการ และคุณณรงค์ชัย โตโกล้ง เลขานุการ แต่อย่างไรก็ตามการทำงานของศูนย์เรียนรู้ยังคงดำเนินงานไปได้ เนื่องจากด้วยจุดแข็งของศูนย์เรียนรู้ที่มีบุคลากรหลากหลาย ทั้งในด้านวิทยุทัศน์ คุณวุฒิและประสบการณ์ อีกทั้งยังมีจิตสาธารณะสูงหากจะต้องมีการจ้างงานเป็นเจ้าหน้าที่ประจำให้เข้ามาทำงานในศูนย์เรียนรู้ อาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิมที่เน้นการกินแรง ที่แต่ละบ้านจะส่งคนมาช่วยทำงานสาธารณะประโยชน์ภายในชุมชน เช่น งานบุญ งานโรงเรียนประจำหมู่บ้าน
- 3) ด้านการจัดอบรม ศึกษาดูงาน มีการจัดกิจกรรมดูงานในด้านต่างๆ เช่น เรื่องโฮมสเตย์โดยนำตัวแทนบ้านโฮมสเตย์และเยาวชนไปดูงานด้านการจัดการโฮมสเตย์ ด้านพลังงาน ป่ายายเลน โดยอาศัยงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และ สสส.ทั้งนี้ได้มีการจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจศึกษาดูงาน ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน พบว่าผู้ศึกษาดูงานมีความพึงพอใจต่อการเข้าเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดในอยู่ในระดับความพึงพอใจมากถึงมากที่สุด อาทิ วิทยากรสามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น ระดับความพึงพอใจมากที่สุด 51.35 มากที่สุดร้อยละ 41.89 ระยะเวลาในการ

อบรมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากร้อยละ 62.16 สำหรับด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้การปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากร้อยละ 32.43

- 4) การทำงานระดับภาคีเครือข่าย มีการดำเนินงานที่เห็นผลเป็นรูปธรรม โดยมีการประชุมภาคีเครือข่ายของศูนย์เพื่อปรึกษาแนวทางการทำงานเป็นระยะ โดยปัจจุบัน พบว่าการดำเนินงานในลักษณะภาคีเครือข่ายได้รับความร่วมมือจากหมู่ 1 - หมู่ 5 ตำบลห้วยน้ำขาว ซึ่งพิจารณาจากการเข้าร่วมประชุม การทำงานด้านสาธารณะประโยชน์ภายใต้กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้
- 5) การจัดทำแผนงานและโครงการ/กิจกรรมของศูนย์ฯ จากการทำงานที่ผ่านมาเริ่มเห็นกิจกรรมของศูนย์ฯ ที่ชัดเจนขึ้น และมีการวางแผนว่าทางศูนย์ฯ จะมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการประชุมหารือ และจัดทำเป้าหมายของแผนโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม การเสียสละของผู้นำชุมชน ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักให้การทำงานตามแผนประสบผลสำเร็จ

6.2) การติดตามผลการดำเนินงานด้านเยาวชน

จากการที่โครงการฯ ได้เข้ามามีบทบาทและให้การสนับสนุนนับตั้งแต่เริ่มกิจกรรมค่ายยุวชนรักษาสีงแวดล้อม ทางโรงเรียนโดย ผอ.ชวณ แสงจันทร์ ได้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานดังนี้

การเข้าค่ายยุวชนรักษาสีงแวดล้อม ครั้งที่ 1 ปี 2555 พบว่าเด็กยังขาดความพร้อมและทักษะกระบวนการทำงาน และเนื้อหาในการอบรมมากเกินไป

การเข้าค่ายยุวชนรักษาสีงแวดล้อม ครั้งที่ 2 ปี 2556 ครั้งนี้ได้นำบทเรียนจากครั้งที่ 1 มาปรับปรุงโดยเพิ่มรูปแบบที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดอบรม และกำหนดเป้าหมายคือ

- สร้างเครือข่ายการอบรม 4 โรงเรียน
- ปรับเนื้อหาให้น้อยลง เด็กมีเวลาว่างมากขึ้น
- เด็กเริ่มกล้าแสดงออกและเข้าใจกระบวนการทำงานมากขึ้น

ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ

- พี่เลี้ยงขาดความรับผิดชอบและเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี

การเข้าค่ายยุวชนรักษาสีงแวดล้อม ครั้งที่ 3 ปี 2557

- ลดเครือข่ายการอบรมเหลือ 3 โรงเรียน
- ใช้วิทยากรหลักและทีมพี่เลี้ยงที่มีคุณภาพ โดยโครงการฯ จัดหา พบว่า
- นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์และสรุปเนื้อหาจากเรื่องที่กำหนดให้ได้ และสื่อสารได้อย่างมีระบบ
- นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น

การเข้าค่ายยุวชนรักษาสีงแวดล้อม ครั้งที่ 4 ปี 2558

- ลดเครือข่ายการอบรมเหลือ 3 โรงเรียน
- ใช้วิทยากรหลักและทีมพี่เลี้ยงที่มีคุณภาพ โดย GSEI จัดหา

- นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์และสรุปเนื้อหาจากเรื่องที่กำหนดให้ได้ และสื่อสารได้อย่างมีระบบ
- นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น
- นักเรียนมีภาวะผู้นำสูงขึ้น

การต่อยอดสู่สังคมยุคใหม่ โดยเป็นผลจากการเข้าค่ายยุวชนรักสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ครั้ง พบว่า

- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประวัติและความเป็นมาของบ้านเปร็ดใน
- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องป่าชายเลน และสามารถอธิบายเรื่องราวของป่าชายเลนให้แก่ผู้ที่มาศึกษาดูงานได้
- นักเรียนมีทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ได้อย่างดี

การแลกเปลี่ยนศึกษาดูงานบ้านเขายายเที่ยง พบว่า

- นักเรียนได้เห็นกระบวนการทำงานของมัคคุเทศก์น้อย
- นักเรียนสามารถนำกระบวนการการเป็นมัคคุเทศก์น้อยที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเองได้
- นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น
- นักเรียนมีภาวะการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

- นักเรียนรักและภูมิใจท้องถิ่นของตนเอง

คุณลักษณะของนักเรียนบ้านเปร็ดใน

ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโครงการได้จัดขึ้นนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงกับตัวนักเรียน ซึ่งแต่เดิมก่อนที่โครงการจะเข้ามา นักเรียนมีลักษณะไม่กล้าแสดงออก ผลการเรียนรู้ในลักษณะอ่อนถึงปานกลาง ไม่มีความรู้ด้านถิ่นฐานบ้านเกิดและภูมิปัญญาของท้องถิ่น แต่เมื่อมีการจัดทำโครงการ พบว่า คุณลักษณะของนักเรียนบ้านเปร็ดใน ณ ปัจจุบัน มีดังนี้ คือ

- นักเรียนมีองค์ความรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมาของบ้านเปร็ดใน
- นักเรียนมีองค์ความรู้ในเรื่องป่าชายเลนบ้านเปร็ดใน
- นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออก มีสัมมาคารวะ
- นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ สามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องราวและนำเสนอได้
- นักเรียนสามารถเป็นมัคคุเทศก์ให้กับชุมชนได้

จากองค์ความรู้สู่ความสำเร็จที่ภาคภูมิใจ

- ผลการสอบ O-NET ชั้น ป.6 ปี 2557 ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ลำดับที่ 4 ของเขตพื้นที่การศึกษา
- ผลการสอบ NT ชั้น ป.3 ปี 2557 ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศทั้ง 3 ด้าน ได้ลำดับที่ 1 ของเขตพื้นที่การศึกษา